

19 d'octubre de 2016

Cap a uns museus menys sexistes

El Museu d'Història de Catalunya i el Museu Comarcal de Cervera reclamen la necessitat de fer visible les aportacions i el compromís de les dones del passat i del present als museus de Catalunya

Ho fan en el marc de les jornades “Museus i perspectiva de gènere”, en què hi participen expertes de diferents camps, com Fina Birulés, Merete Ipsen, Tanya Barson, Isabel Segura, Liliane Cuesta, Pilar Bonet i Ricard Huerta, a més de directors i responsables de museus i institucions culturals d'arreu del territori

El camí cap a la igualtat

L'any 1791 Olympe de Gouges redactava a França la *Declaració dels Drets de la Dona i de la Ciutadania*, en què reclamava plena assimilació legal, política i social entre homes i dones. Ho feia com a reacció a la *Declaració dels Drets de l'Home i del Ciutadà*, text fonamental de la Revolució Francesa i considerat precursor dels Drets Humans que –però– només reconeixia la condició de ciutadania als homes.

Com ella, en el transcórrer dels anys, moltes dones han alçat la seva veu, han lluitat i han reivindicat aquests drets. I, progressivament, s'ha recomanat i legislat en relació a ells. Les Nacions Unides, la Unesco, la Comissió Europea, el Consell d'Europa i lleis de molts països del món reconeixen la igualtat entre dones i homes i advoquen per l'eliminació de la desigualtat.

Què en fem de les recomanacions i lleis que protegeixen la diversitat i promoció de la igualtat de gènere?

Si bé el codi deontològic del Consell Internacional de Museus recomana que els museus actuïn d'acord amb els tractats i lleis internacionals i nacionals, el cert és que si responem la pregunta amb sinceritat hauríem d'acceptar que no ho fem. A la majoria de museus, fora d'algunes excepcions, les dones no hi són tot i haver format part de la societat i haver dut a terme accions polítiques, socials, científiques, econòmiques i artístiques igual que els homes.

L'any 1989, les Guerrilla Girls, un grup d'artistes feministes nascut a Nova York, van irrompre en el panorama internacional revelant que menys del 5% dels artistes representats en les seccions d'art modern del Metropolitan Museum of Art eren dones, però que el 85% eren nus de dones. Amb aquesta acció, volien denunciar un desequilibri de gènere en els artistes representats a les galeries i els museus. La seva va ser una de les primeres accions contundents de l'activisme feminista en l'àmbit de les institucions culturals.

Avui, més de 25 anys després, es mantenen les disparitats. Quan des dels museus, com habitualment passa, mantenim els rols i estereotips sexistes i tradicionals no només ens situem al marge de la realitat social sinó que, a més, som deslleials amb un dels nostres mandats fonamentals: fer dels museus un espai de transmissió de valors, de reflexió i un instrument de treball per a l'educació en la igualtat.

“El que no (es veu ni) s'anomena, no existeix”. Cal fer visible les aportacions i el compromís de les dones en la construcció de la civilització

Més enllà de contenir objectes, els museus som creadors de significats. Els discursos museogràfics participen en la construcció d'imaginari, d'identitats i, per tant, tenim una enorme responsabilitat social. Així doncs, no podem continuar oferint un relat esbiaixat ni

acceptant la mirada i el llenguatge masculí com a neutre. Tenim el dret i l'obligació de revisar i reinterpretar els models socials, les narratives i la historiografia tradicionals per aconseguir un relat sense absències femenines i atorgar les dones la condició de subjecte actiu del passat i del present.

Jornades “Museus amb perspectiva de gènere”

Compromesos amb aquesta missió, el Museu d'Història de Catalunya i el Museu Comarcal de Cervera organitzen aquesta setmana les jornades “Museus i perspectiva de gènere” en què s'analitza l'estat actual de la qüestió i es presenten experiències diverses en l'àmbit nacional i internacional amb la voluntat d'enriquir un debat que contribueixi a fer uns museus menys sexistes.

Ahir, a Barcelona, es va donar el tret de sortida a les jornades. En l'acte de presentació, Josep Boya, director general d'Arxius Biblioteques, Museus i Patrimoni va celebrar la iniciativa, que “contribueix a avançar cap a una nova dimensió cultural, social i política més plural i inclusiva, coherent amb el nou país que volem”. Va avançar que aquesta serà una de les principals línies de treball del nou Pla de Museus de Catalunya, que està actualment en la fase final de redacció.

Per la seva banda, la directora del Museu d'Història de Catalunya, Margarida Sala, va aprofitar l'ocasió per presentar algunes de les accions que la institució durà a terme properament en aquest sentit: revisar l'exposició permanent per introduir-hi nous continguts; construir un itinerari amb mirada femenina; programar una exposició sobre com ha evolucionat la representació femenina en els mitjans de comunicació de masses durant la segona meitat del segle XX; implementar continguts específics al nou web; i engegar un grup de recerca amb perspectiva de gènere des de la Xarxa de Museus d'Història i Monuments de Catalunya.

Entre les ponències presentades, va destacar la de Merete Ipsen, cofundadora del Museu de la Dona de Dinamarca, nascut als anys 80 fruit dels moviments feministes per donar veu a la història no narrada de les dones. Des d'allà s'han tractat temes tan naturals però alhora tan nous com la maternitat, la cultura del naixement o l'educació; i temes tabú com la prostitució, el tràfic de dones o la violació. Actualment segueixen en la seva línia de museu inclusiu i estan treballant per integrar el tema de la cultura transgènere.

També fou molt apreciada i comentada la conferència de Tanya Barson, nova conservadora en cap del MACBA. Sota el títol “Tornar al feminisme” va denunciar la desigual representació de peces d'autoria femenina a les col·leccions de la majoria de museus d'Europa i va remarcar la necessitat de treballar en la visibilitat de les dones artistes en les programacions.

Per la tarda es van presentar experiències endegades en la línia de la perspectiva de gènere al Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya, al Museu d'Història de la Immigració de Catalunya, al Centre de Cultura de Dones Francesca Bonnemaison-La Bonne i al Museu Nacional Arqueològic de Tarragona. Els dos primers destaquen per haver estat pioners en donar visibilitat a les dones de la història, ja sigui en el procés d'industrialització a Catalunya o en els diferents fenòmens migratoris que hi han hagut.

I la historiadora Isabel Segura va presentar un estudi sobre la visibilitat de la dona en els museus de Catalunya. N'extraïem dades tan inquietants com que als fons dels nostres museus d'art, les obres d'autoria femenina representen un 9,95% com a màxim; que als museus d'història i societat es presenta la guerra, la tecnologia bèl·lica i l'economia de mercat com a motors de la història; i que la representació de les dones, quan n'hi ha, és arquetípica, sense continguts sobre l'experiència femenina. Va remarcar la importància de donar continuïtat a jornades com aquesta, la primera que es planteja d'aquest tipus, en què es debat obertament i àmplia sobre la necessitat de pensar i rellegir el passat per tal de no repetir més arquetips.

Finalment, al vespre, va cloure la jornada una actuació de dansa contemporània a càrrec Sol Picó al vestíbul del Museu, que va comptar amb la col·laboració de la cantant i compositora Mariona Sagarra.

Demà, a Cervera, les jornades continuen abordant la problemàtica de la perspectiva de gènere als nostres museus, aquest cop centrant-se més en el món de l'art. Presentaran ponència la museòloga Liliame Cuesta, la crítica i historiadora de l'art Pilar Bonet i l'expert en Educació Artística Ricard Huerta. També s'hi presentaran diferents experiències, com ara la ruta patrimonial Joc de dames que organitzen l'Ecomuseu de les Valls d'Àneu i Perepep Turisme Cultural; un projecte d'intervenció del Museu de Granollers; la recerca sobre estereotips de gènere "Una altra mirada és possible", dels Museus d'Andorra i Laboratori 376; i la mostra expositiva *Casa negra, casa blanca*.

>> Tota la informació i la documentació de les jornades a <http://bit.ly/2e5xn33>. Properament, també imatges, entrevistes a ponents i assistents i un vídeo-resum.

Museu d'Història de Catalunya

Plaça de Pau Vila 3, Barcelona

93 225 47 00

www.mhcat.cat**Premsa:**

93 225 47 00 / 658 472 610

idepedro@gencat.cat**Museu Comarcal de Cervera**

Carrer Major 115, Cervera

973 533 917

www.museudecervera.cat

973 533 917

museu@museudecervera.cat